

Nemzeti Vidékstratégia 2020

**Az ökológiai
feltételek és a
globális világ
változásából
adódó
elvárások**

Globális viszonyok

- A különböző rendszerek egymás negentrópiájával, rendezettségével táplálkoznak
- A vidék elveszi a természet rendezettségét és rendezetlenné teszi
- A város elveszi a vidék rendezettségét
- Az egyik nemzet a másikat
- Az emberiség történelme harc az erőforrásokért
- Ma már túl sokan vagyunk és túl sokat akarunk ahhoz, hogy elég legyen

A globális természeti környezet

A növekedés ökológiailag limitált

Erőforrás válság

- Termőföld, talajcsúcs
- Olajcsúcs
- Biológiai sokféleség csökkenése
- Víz mennyiségi hiány és minőség
- Területi korlátok
- Ökoszisztéma szolgáltatások

Éghajlatváltozás

- Változó ökológiai feltételek
- Csökkenő biodiverzitás
- A természetes ökoszisztémák területi csökkenése
- Bizonytalan termelési kilátások
- Plusz energia az alkalmazkodáshoz

Globális társadalmi környezet

- A népesség-növekedés a fejlődő világban folyik
- Olcsó, versenyképes munkaerő
- A világnépesség 22%-a (munkaerő fele) mezőgazdaságban dolgozik (GDP 4%-át adja)
- Vidék - város migráció
- Több szükséglet és nagyobb igény
- Nagyobb növekedési elvárás (kényszer)
- Erősödő vetélkedés az erőforrásokért, területekért
- Ébredés a globalizáció ellen
- Biztonsági kockázatok nőnek

Globális gazdasági környezet

- Verseny, egyenlőtlen feltételekkel
- Protekcionizmus (OECD élelmiszer termelés értékének harmadával támogatja)
- Cégek koncentrációja
- Instabil tőkepiacok
- Átrendeződő gazdasági erőviszonyok
- Növekvő energia és élelmiszerár
- Korlátozott fizetőképes kereslet (feltörekvő piacok kontra éhezők)
- Spekuláció
- Növekvő kereslet az alapanyagok iránt
- Növekvő szállítási igények + logisztika

Ellentmondások

- Nagyobb világnépességhez, nagyobb szükségletekhez, nagyobb növekedési elvárásokhoz csökkenő természeti lehetőségek párosulnak

Több ember, több jövedelmet szeretne, de a profitmaximalizálás megköveteli az alacsony költségeket (alacsony bér, adó és járulék, olcsó erőforrás) ezért az kiszorít a foglalkoztatásból

Ellentmondások az EU politikákban

- Fenntartható erőforrás gazdálkodás
- Élelmiszer-minőség
- Munkahelyek megőrzése
- Biológiai sokféleség megőrzése nemzetközi szinten
- A globálisan növekvő élelmiszer-kereslet kiszolgálása (EU KAP cél)
- Versenyképesség javítása
- Fosszilis energia helyettesítése – biomassa

Milyen lehet a jövő?

- A növekvő szükségletek növelik az erőforrások iránti igényt
- Az éghajlatváltozás csökkenti számos erőforrás rendelkezésre állását, az alkalmazkodás is erőforrásokat igényel
- Nő az élelmiszerek iránti kereslet
- Növekszik a területek iránti igény
- Nő az intenzitás, a hatékonyság
- Nem tud megküzdeni a növekvő igényekkel és szűkülő lehetőségekkel
- A globalizáció összeomlik
- Kényszer lokalizáció alakul ki
- Sikerességét megkérdőjelezi a felkészületlenség és a konfliktusok

A stratégia kritikája

- A szemlélete megfelel a fenntarthatósági elvárásoknak
- Helyesek a megállapításai
- Részben jól látja az okokat
- Részben jó válaszokat fogalmaz meg
- Nem tudja feloldani azt az ellentmondást, amely a globális meghatározottságból származik
- A versenyképesség ellentmond a foglalkoztatási és ökológiai céloknak
- Nincs integráló eszközrendszere, amely biztosítaná a fenntarthatósági értékek együttes megvalósulását

Kritikák

- Nem határozza meg a hazai mezőgazdaság eltartóképeséghez való viszonyát
- Ugyan tudja, hogy ökológiai deficittel rendelkezünk, de 15-20 millió ember ellátásáról beszél, illetve energetikai célokat is vállal
- Nem mondja meg, hogyan kívánja az erőforrásokat nemzeti hatáskörben tartani, és hogyan lesz ebből helyi önrendelkezés
- Korlátozottan látja a vidéki szegénység okait

A fenntarthatóság akadályai: az agrobiznisz kialakult szerkezete

- A mezőgazdasági áruk termelésének és értékesítésének láncja feldarabolódott, s kikerült a vidéki ember ellenőrzése alól.
- A mezőgazdasági munkások nagy része ipari munkás lett, mezőgazdasági gépipar, vegyipar, energiaipar, szállítás, élelmiszer-feldolgozó ipar, növénynevelők, szaporító-anyag termelők, kereskedők, szállítók
- Az agrobizniszre rátelepült a pénz (hitelintézmények)
- A földművelésből élők minden irányba kiszolgáltatottak lettek, a gép elveszi a munkát
- A földművelő nélkülözhetetlen láncszeme az agrobiznisznek, ő „tartja el” a többi szereplőt, ezért támogatják
- A kapott támogatást azonban felélik az agrobiznisz egyéb szereplői
- A vertikum egésze által megtermelt negatív külső költségeket a társadalom fizeti meg, illetve fizeti a támogatást is
- Mennyiséget termel és nem minőséget, mégsem jut mindenkinek
- 1 milliárd éhező, 1.3 milliárd túlsúlyos ember

A fenntarthatóság akadályai a vidék hanyatlását termelő mechanizmusok

- Az anyagi jólét feltételei a nagy piacokon adottak
  - A tehetős rétegek a nagy piacok irányába áramlanak
  - A fejlődési potenciál a nagy piacokon nő, a perifériákon csökken
  - A perifériákon kialakul a „roncs” társadalom
- A perifériákon csökkennek a fajlagossági mutatók, nőnek a költségek
- A város nem a vidék, hanem a multinacionális áru piaca, ha nincs piac, nincs termelés
- A „házi” nem versenyképes a globális árukínálattal

A vidékfejlesztés szerepe

- A roncs társadalomra települ rá a vidékfejlesztő
- A fejlesztés nem a problémák rendszerére, hanem néhány részproblémára irányul, a források arra elegendők
- Az önmeghatározó-képességét elveszített helyi roncs társadalom kiszolgáltatott a külső akaratnak
- A kapott források visszatérülnek a nagy piacok irányába, a fenntartási gondok helyben maradnak

Mire van szükség a környezet helyreállításához?

- Kevesebb erőforrás elvételére
- Kisebb terület igénybevételére
- Más szerkezetű agrárgazdaságra – kevesebb szántó
- Ökológiai adottságoknak megfelelő erőforrás-használatra

A természeti erőforrások fenntartható használata

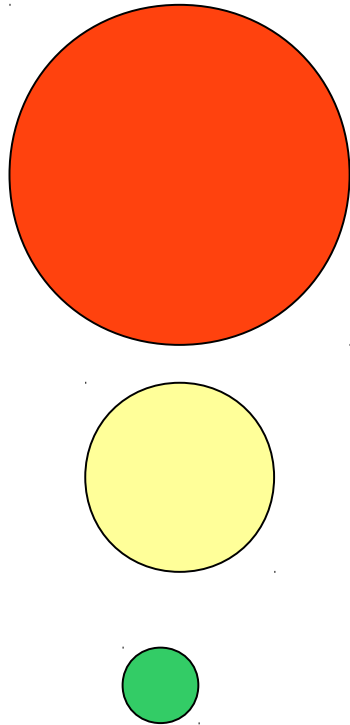
- Technikai oldal: legyenek ismerteink a fenntartható erőforrás használathoz
- Erkölcsei: helyes mérték a használatban, ne növekedjen túl az eltartóképeségen
- Ökológiai oldal: az erőforrások a használat ütemében újuljanak meg
- Politikai oldal: a természeti erőforrások közösségi tulajdona; megfelelő szabályozók

Terület-felhasználási jogok nemzeti/nemzetközi kvótakereskedelmi rendszere

- Területfelhasználási kategóriák kijelölése
- Területhasználati elvárások három lépcsőben
- Területfelhasználási jogok kiosztása a területhasználat szerint
- Évről évre szigorodó elvárás, magasabb küszöb megadása
- A területhasználónak meg kell felelni az aktuális elvárásoknak
- A jogok eladhatók, megvehetők
- A bevétel elismerése a pozitív társadalmi externáliáknak és fordítva

Terület-felhasználási jogok nemzeti és nemzetközi kvótakereskedelmi rendszere

- Nem fenntartható területhasználat – 0 jog
- Területhasználat feltételekkel – 1 jog
- Fenntartható területhasználat – 2 jog

A nélkülözhetetlen forgatókönyv

- A kedvezőtlen folyamatokat már nem lehet megakadályozni. Változnak az ökológiai körülmények, csökkenek az elérhető erőforrások.
- A választ nem elsősorban technikai, hanem erkölcsi és intézményi változásokban kell keresni.
- A versenyt felváltja az együttműködés
- Az ágazati gondolkodást és szabályozást az integrált megközelítés
- A központosítást a szubszidiaritás
- Az erőforrások kisajátítását a hozzáférés esélye
- A környezetet felélő gazdálkodást a körfolyamatokba szerveződő fenntartható erőforrás-gazdálkodás